

Бюлетень **ТОП**

ВИПУСК №8(вересень 2013)

НОВИНИ

ПОДІЇ, ФАКТИ

НАШІ УСПІХИ

НАШІ ТУРБОТИ

Бюлетень ТОП висвітлює діяльність Українського товариства охорони птахів, регіональних осередків Товариства і проектів за участю ТОП у природоохоронному секторі України та розсилається електронною поштою раз на місяць.

Випуск підготувала
Зоряна ЛУК'ЯНЧУК.

Якщо ви бажаєте отримувати Бюлетень, надсилайте вашу контактну інформацію електронною поштою на адресу:

tamara.v.zykova@birdlife.org.ua

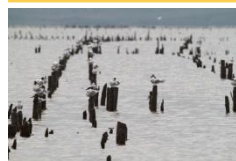
Чи звичайною поштою на адресу:
А/С 33, Київ, 01103, Україна

Тел./факс: **044 2 847 131**

Чекаємо на ваші відгуки.

Прибирання узбереж

У вересні в рамках акції «Я люблю моє узбережжя» волонтери зібрали понад 9 тонн сміття з берегів озера

Чокрак і узбережжя Азовського моря в Караларському РЛП, що на Керченському півострові. Читайте про акцію на 3-й стор.

Природоохоронні проекти

Товариство розпочало втілення на практиці унікального для України методу відновлення степів за допомогою диких степових тварин. Детальніше читайте на 1-й стор.

НОВИНИ ПРОЕКТІВ ТОП

ПРОЕКТ «СТЕПОВЕ БІОРИЗНОМАНІТТЯ»

(упроваджується за фінансової підтримки Європейського Союзу)

<http://steppe.org.ua>

Даємо надію степам

Заселенням сайгаків на деградовану степову територію Товариство розпочало втілення на практиці унікального для України методу відновлення степів за допомогою диких степових тварин. 1 жовтня фахівці проекту випустили 10 особин сайгака, привезених із біосферного заповідника «Асканія Нова», до вольєру, збудованого в межах Джангульського відділення Національного природного парку «Чарівна гавань» (Тарханкутський півострів, АР Крим). Після адаптаційного періоду, що триватиме 10 днів, до вольєру заселять також куланів, а невдовзі й бабаків.

Реінтродукція диких копитних (куланів і сайгаків) і наземних білячих (бабаки) дозволяє відновити деградовану степову екосистему до природного стану, що в подальшому буде здатна до самовідтворення й підтримання.

Сайгаки, кулани та бабаки є важливими відновниками степового біотопу. Адже дикі копитні сприяють розповсюдженню насіння степових видів; підживлюють своїм послідом ґрунт, а копитами затоптують насіння вглиб, що сприяє його проростанню. Випасаючись на степовій рослинності, тварини підтримують степовий ландшафт відкритим і перешкоджають заростанню нетиповою рослинністю. Ріюча діяльність бабаків слугує своєрідним плугом для степової землі, що веде до поступового відновлення місцевості.

У історичному минулому кулан туркменський, сайгак і бабак були широко розповсюджені в південних степах України. Невибагливі до умов існування, завдяки чому є оптимальними видами для реінтродукції. Завезення та утримання цих тварин на території НПП «Чарівна гавань» сприятиме відновленню його природних степових

комплексів, і не призведе до будь-яких негативних процесів, що виникають у разі заселення території новими, нетиповими видами тварин.

Сайгачата готуються до переселення

Для формування репродуктивних угруповань, у біосферному заповіднику «Асканія Нова» придбано 5 особин кулана і 10 особин сайгака. Із Луганської обл. завезуть 10 особин бабака.

Тварини мешкатимуть в умовах напіввільного утримання в вольєрі площею 100 га. Наразі на території НПП «Чарівна гавань» завершуються роботи з будівництва складових вольєру — водопою й спостереженої вежі. Всі ці споруди не заважатимуть вільному переміщенню завезених тварин, не впливатимуть на їх життєдіяльність, а також не перетинатимуть шляхів пересування диких тварин, оскільки в місці будівництва не помічено регулярних міграцій хижаків.

Проектні новини з Одеської обл.

Головний напрям, за яким проект «Степове біорізноманіття» працює в Одеській області — збільшення кількості об'єктів природо-заповідного фонду й розширення площі існуючих у регіоні природоохоронних територій для збереження біорізноманіття. Нині експерти проекту вже підготували наукові обґрунтування щодо створення шести нових природоохоронних об'єктів як місцевого, так і загальнодержавного значення. Зокрема, серед них і проект створення ландшафтного заказника загальнодержавного значення «Роксолани» (неподалік с. Роксолани, Овідіопольський р-н, лівий берег Дністровського лиману).

У вересні Іван Русев і Олена Попова, експерти проекту, мали нагоду презентувати проектні досягнення зі створення природоохоронних територій на двох міжнародних науково-практичних конференціях.

Зокрема, 9-13 вересня 2013 р. у с. Роксолани пройшов XVIII Українсько-польський польовий семінар «Відклади лесово-грунтової формації Причорномор'я» (організатори заходу: Інститут геологічних наук НАН України, Комітет досліджень антропогену ПАН (Варшава), Інститут географії Гданського університету та інші університети України й Польщі). На семінарі презентували результати найновіших досліджень, які стосуються проблем палеогеографії і стратиграфії плейстоцену Північного Причорномор'я. Опорним розрізом визначено розріз Роксолани, в якому потужність відкладів лесово-грунтової формації перевищує 50 м, із них понад 30 м сформовані протягом пізнього неоплейстоцену.

Субаеральна товща залягає на алювії VII надзаплавної тераси Дністра.

Тож цінність цієї степової ділянки визначають не тільки види рослин і тварин, серед яких і червонокнижні види птахів, а й унікальний розріз, що дозволяє простежити зміни клімату Землі упродовж останніх 35 тис. років. А якщо врахувати, що в межах ділянки знайдено залишки давньогрецького міста Ніконій (друга половина VI ст. до н.е.) — пам'ятка археології національного значення, то стає зрозуміло, що цей об'єкт ПЗФ цілком заслуговує на «загальнодержавний» статус!

20-21 вересня 2013 р., у Кишиневі (Республіка Молдова) відбулася міжнародна конференція «Управління басейном транскордонного Дністра в умовах нової басейної угоди». Експерт проекту Олена Попова презентувала на конференції доповідь «Заказник «Роксолани» як складова каркасу Дністровського міжнародного екокоридору».

Ключова теза доповіді експерта: надання території природоохоронного статусу й створення заказника «Роксолани» дозволить зберегти унікальне ландшафтне й біологічне різноманіття, його екологічну, геологічну та археологічну цінність і дозволить розширити природний каркас Дністровського міжнародного екологічного коридору, ядром якого є Нижньодністровський національний природний парк.

Євген МЕЛЬНИК
регіональний координатор проекту в Одеській обл.

ПРОЕКТ «Я ЛЮБЛЮ СВОЄ УЗБЕРЕЖЖЯ»

(за підтримки Фондації Кока-Кола)

ЗА УЗБЕРЕЖЖЯ ЧИСТІ ВІД СМІТТЯ

Четверті вихідні вересня на Керченському півострові розпочалися природоохоронною акцією «Я люблю моє узбережжя», яку Українське товариство охорони птахів організувало за підтримки Фондації Кока-Кола. 21-22 вересня, понад 200 щиро небайдужих до долі рідного краю мешканців Керчі, Сімферополя, Харкова, Києва, Москви, а також найближчих населених пунктів смт Багерове і с. Курортне мобілізувалися для прибирання берегу Азова. Додамо, що найменшому учаснику 5 років, а найстаршому волонтеру — 77. Було чимало вже постійних волонтерів, що брали участь у прибиранні узбережжя Керченського півострова, організованих Товариством у минулі роки.

У ці дні вересня сотні подібних акцій чистою хвилею прокотилися узбережжями всього світу — адже в цей день на планеті відзначали Всесвітній день чистих узбережжя.

Погода усяляко сприяла нашим волонтерам у досягненні цілей зі звільнення рідного заповідного узбережжя від сміття. Берег гідрологічного заказника «Чокрак» зустрів погожим днем — світило яскраве вереснєве сонце, пухнасті хмарки дивовижних форм пливли ясным небом у безкраї далі.

При в'їзді на піщане узбережжя погляду волонтерів відкрилася вже

звична для курортних місцевостей картина: під заростями кримських маслин і в невеликих піщаних ямах валялося різноманітне сміття: розсипи різнокольорової скляної та пластикової тари, пластикові стільці, автомобільні покришки, різноманітні серветки, пакети, консервні бляшанки з усіх кутків Європи, що свідчить про заморську прописку відпочивальників. До речі, серед усіх зібраних відходів перше місце за вагою належить пластиковим і скляним пляшкам і банкам на чверть чи третину заповненими так і не використаною за призначенням гряззю озера Чокрак, що має цілющі властивості.

Після вітального слова, одягненні в волонтерські футболки й рукавички, оснащені мішками для сміття, і навіть кубовими «біг-бегами», волонтери дружно взялися розчищати купи й розсипи побутових відходів. Уже через годину роботи завантажили перші дві вантажівки сміттям, яке відправили на фасування й переробку на Керченський полігон ТПО. Загалом, до завершення роботи вивезли п'ять вантажівок до верху набитих узбережним сміттям.

Пересипом гідрологічного заказника «Чокрак», на якому трудилися волонтери, щораз курсували автівки з поціновувачами кримського оксамитового сезону. Із наметів велосипедистів і автотуристів, що розташувалися тут же, виходили люди й із радістю приймали пропозицію приєднатися до акції та бралися до розчищення навколо своїх наметів.

В обідню пору, завантаживши останній п'ятий КраЗ відходами зі вже абсолютно чистого берега, волонтери вирушили на територію Караларського регіонального

ландшафтного парку. Караван автобусів повільно підіймався на масив Місірського хребта, де бере початок Караларський ландшафтний парк, багатий на мальовничі бухти, унікальні степові простори зі своєю історичною й природною спадщиною, аналогів якій немає в Європі. Всі охочі пройшлися парком у краєзнавчій екскурсії.

Загалом, за два дні акції понад 200 волонтерів прибрали 4,5 км узбережжя гідрологічного заказника Чокрак, 3 км Караларського РЛП. На Керченський полігон ТПВ вивезено майже 9 тон сміття.

Тієї радості й вдячності за добрі справи, здавалося, вистачило б на тисячу людей, які б опинилися в той день у місці проведення акції.

Українське товариство охорони птахів вдячне всім волонтерам за допомогу й сподівається на подальшу співпрацю з людьми, які люблять своє побережжя!

Роман ЗІМНУХОВ
голова Кримського осередку ТОП

АНОНС

EuroBirdwatch13 — 20 років для мігруючих птахів і їх шляхів міграції

Мільйони мігруючих птахів залишають останніми тижнями європейський континент, відлітаючи на свої місця зимівлі в південній півкулі. Птахи долають тисячі кілометрів і безліч небезпек на шляхах міграції. Цього року BirdLife International уже двадцять запрошує мешканців Європи скористатися нагодою **5-6 жовтня**, щоб відкрити для себе дивовижний світ пташиної міграції.

Найбільша подія європейського партнерства BirdLife відзначає цього року своє 20-ти річчя. Починаючи з 1993 року в Осінніх днях спостережень за птахами — EuroBirdwatch щороку брало участь понад 10 тис. учасників, котрі спостерігали за мандрівкою птахів на південь.

Більшість мігруючих птахів перебувають у небезпеці через зміни в землекористуванні та клімату на місцях гніздування та зимівлі, а також на важливих місцях зупинок під час перельотів. Щорічне збільшення кількості людей, що захоплюються міграцією птахів, вселяє нам надію на поліпшення ситуації. Адже лише спільні дії багатьох людей і країн здатні подолати небезпечні тенденції в довкіллі.

Наявність зручних місць для гніздування в північній півкулі, безпечних місць зупинок уздовж перелітних шляхів і придатних середовищ у регіонах зимівлі має життєво важливе значення для мігруючих птахів. Мета цьогорічних Осінніх днів спостережень привернути увагу до міграції й потреб птахів.

Осінні дні спостережень за птахами в Європі — це щорічна подія, яка об'єднує сотні спільних заходів і тисячі однодумців. Наступними вихідними на місця спостережень вийдуть тисячі людей, які рахуватимуть види і кількість птахів, побачених у природі. Дані спостережень із усіх куточків Європи надходитимуть через національні центри спостережень до Європейського центру.

Нагадаємо, що торік у EuroBirdwatch взяло участь близько 70 тис. людей із 34 країн, котрі зареєстрували понад шість мільйонів птахів за два дні спостережень.

Цього року Європейський центр спостережень базуватиметься в Словацькому орнітологічному товаристві/Партнер BirdLife у Словаччині, що оброблятиме дані з усіх куточків континенту. Починаючи з 1993 року EuroBirdwatch координує Фріц Хірт (із BirdLife Швейцарія), котрий був одним із ініціаторів започаткування Осінніх днів спостережень за птахами. Цьогоріч Фріц Хірт отримав відзнаку почесного члена BirdLife International. Відзнаку пану Хірту вручала Принцеса Такамадо під час Світового конгресу BirdLife в Оттаві.

В Україні національний центр спостережень базуватиметься в Українському товаристві охорони птахів.

Участь у спостереженнях відкрита для всіх охочих, потрібно лише:

- вийти 5-6 жовтня в природу — це може бути природна місцевість як неподалік вашої домівки, так і віддалений біотоп — поле чи лука, узлісся, берег річки, озера чи морське узбережжя тощо;
- поспостерігати за птахами, занотувати побачені види та їх кількість;
- зібрану інформацію оперативно повідомити в Українське товариство охорони птахів;
- інформацію повідомляйте протягом 5-6 жовтня (**Важливо! Ми прийматимемо інформацію до 16.00 години 6 жовтня**).
- найзручніший спосіб оперативно передати дані ваших спостережень, які ми зможемо швидко обробити — заповнити [он-лайн анкету](#).
- також дані спостережень можна повідомляти телефоном: (095) 132-60-43, (098) 322-27-57 або електронною поштою uspb@birdlife.org.ua

Поради про те, як підготуватися до спостережень, читайте [ТУТ](#).

НОВИНИ BIRDLIFE INTERNATIONAL

Partnership for
nature and **people**

Дика природа повертається в Європу

УСПІШНЕ ПОВЕРНЕННЯ ВИДІВ ДО ПРИРОДНИХ СЕРЕДОВИЩ

Бобра, зубра й орлана-білохвоста названо видами, що здійснили помітне повернення до Європи за останні 50 років — йдеться у всебічному дослідженні, вперше проведеному на цю тему.

Науковці Зоологічного товариства Лондона (ZSL), BirdLife International і Європейської ради з обліку птахів (ЕВСС) працювали з експертами щодо видів із усієї Європи, аби зібрати відповідні дані про поширення та чисельність популяцій відібраних видів. Підготовлений звіт «Дика природа повертається в Європу» ([Wildlife Comeback in Europe](#)) детально розповідає як зросла чисельність 37 видів ссавців і птахів за останні 50 років, і як деякі види відновили існування на своїх колишніх європейських територіях.

На спеціальному заході, що пройшов у Лондонському зоопарку 26 вересня, дослідження передали пану Гербену-Яну Гербранді, члену Європейського парламенту. Він, зокрема, зауважив: «Цей звіт свідчить, перш за все, про дивовижну здатність природи до самовідновлення. Більше того, він наголошує на значенні політики ЄС: Директиви про охорону птахів і середовищ існування, мережа природоохоронних територій «Natura 2000» і Рамкова директива про воду разом чітко орієнтовані на підтримку відновлення диких видів у природі.»

Аріель Браннер, BirdLife Europe, виступаючи на заході, сказав таке: «Приклади з відновлення видів, висвітлені в цьому звіті, підтримані десятиліттями природоохоронної роботи в Європі. Відповідне законодавство, таке як Директиви про птахів і середовища існування, призвело до кращого регулювання мисливської діяльності, охорони видів і територій, і зосередження коштів на природоохоронну діяльність. Приклади показують, що з достатніми ресурсами й належними заходами види можна повернути в природу, навіть якщо вони перебували на межі зникнення.»

Вражаюче відновлення орлана-білохвоста, одного з найбільших хижих птахів у світі, відбулося після критичного спаду чисельності виду і його зникнення в багатьох країнах упродовж 1800-1970 років. Завдяки законодавчій охороні європейська популяція орлана збільшилася з 2500 пар у 1970 році до 9600 пар у 2010 році. Нині вид реколонізував частину свого колишнього ареалу в північно-західній Європі.

Зубр, що є найбільшою травоядною твариною Європи, зник у дикій природі на початку 20 ст. унаслідок суворого мисливського тиску й втрати середовищ існування. Завдяки масштабній програмі розмноження й реінтродукції, з 13 особин, що існували в неволі, популяція в природі відновилася в центральній і східній Європі. Особливо стабільною вона є в Польщі та Білорусі.

Крістіна Ієроніміду, BirdLife International, каже: «Охорона й збереження працюють і види можуть відновитися, якщо вживати правильних заходів. У своєму дослідженні ми аналізували 19 різних видів європейських птахів і побачили в середньому 5-відсоткове зростання за рік. Збільшення чи зменшення чисельності видів залежить від природоохоронних заходів, тож наші зусилля повинні бути наполегливими.»

Утім, незважаючи на вражаючі показники відновлення європейських ссавців і птахів, ми продовжуємо втрачати біорізноманіття. Результати цього дослідження слід розглядати в контексті масштабного історичного скорочення чисельності. З середини 20-го ст. різко скоротилися чисельність і розповсюдження таких хижих тварин як рись європейська і вовк, а також багатьох видів птахів, зокрема шуліки рудого. Тож відродження диких видів слід оцінювати обережно, оскільки ще багато видів не досягли того рівня чисельності, який гарантував би стабільність популяції.

Джерело [BirdLife International](#)

